

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๑๙
วันจันทร์ ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาต สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายวรชิต สิงหเสนี	โฆษกกรรมการ
๖. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๗. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๘. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๙. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๐. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๑. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๒. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๓. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๔. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๕. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๖. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๗. นายอุดม รัฐอมฤต	กรรมการ
๑๘. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๙. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๒๐. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๒๑. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจินตพันธุ์ ทังสุบุตร	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ
๒. นายวรวิทย์ เท่งพุ่ม	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายนาถ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

๒. ว่าที่เรือตรี ยุทธนา สำเภาเงิน

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเชษฐ โทณะวณิก

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสาวศุภิรา เชื้ออรอด

๒. นางสาวณปภัช โพธิ์ทิต

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๒๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๖ วันอังคาร ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๗ วันพุธ ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๙ วันศุกร์ ที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๑ วันอังคาร ที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๒ วันพุธ ที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๓ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๔ วันจันทร์ ที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๕ วันอังคาร ที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๖ วันพุธ ที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๗ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๘
- บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๘ วันศุกร์ ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๘

อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คนที่หนึ่ง

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

ก่อนเข้าสู่การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน กล่าวรายงานความคืบหน้าและหารือเกี่ยวกับการจัดทำโพล ดังนี้

คณะอนุกรรมการได้ติดต่อนิदाโพล (NIDA Poll) สวอนดุสิตโพล และสำนักงานสถิติแห่งชาติ เพื่อจัดทำโพล ซึ่งขณะนี้ทราบความคืบหน้าจากนิदाโพลว่า อธิการบดีของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้เห็นชอบการจัดทำโพลในลักษณะความร่วมมือทางวิชาการระหว่างนิदाโพลและคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งนิदाโพลมีวิธีการสำรวจโพลทุกสัปดาห์และรายงานผลการสำรวจในวันอาทิตย์ โดยขอให้คณะกรรมการส่งคำถามเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถามภายในวันพุธของทุกสัปดาห์ เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในวันพฤหัสบดีและวันศุกร์ และนำมาประมวลข้อมูลในวันเสาร์ จากนั้นจึงรายงานผลให้คณะกรรมการและสื่อมวลชนทราบในวันอาทิตย์ ทั้งนี้ ในการรายงานผลการสำรวจความเห็นของประชาชนนั้น หากเป็นประเด็นคำถามของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ นิदाโพลจะรายงานต่อสาธารณะว่าเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างนิदाโพลกับคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแต่ถ้าสัปดาห์ใดที่ไม่มีประเด็นคำถาม นิदाโพลก็จะรายงานต่อสาธารณะว่าเป็นการดำเนินงานของนิदाโพลในการสำรวจความเห็น ซึ่งที่ผ่านมานิदाโพลได้สำรวจความคิดเห็นประชาชนว่า ควรให้การเลือกตั้งเป็นสิทธิหรือหน้าที่ ผลปรากฏว่าได้คะแนนใกล้เคียงกัน ส่วนวิธีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนนั้น นิदाโพลใช้วิธีการสำรวจทางโทรศัพท์ โดยสุ่มหมายเลขโทรศัพท์จากกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน ๑,๕๐๐ – ๒,๐๐๐ เลขหมาย โดยจะมีคำถามไม่เกิน ๕ คำถาม ในวันนี้ได้นำตัวอย่างคำถามของนิदाโพลเรื่องการตัดสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๕ ข้อ พร้อมกับตัวเลือกคำตอบมาให้ที่ประชุมพิจารณาว่า เห็นด้วยกับคำถามชุดนี้หรือไม่ หรือจะแก้ไขคำถามเหล่านี้อย่างไร เมื่อที่ประชุมพิจารณาเสร็จแล้ว คณะอนุกรรมการก็จะส่งแบบสอบถามนี้ให้กับนิदाโพลในเช้าวันพุธเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการทุกคนสามารถส่งคำถามมายังคณะอนุกรรมการไม่เกิน ๕ คำถามต่อหนึ่งเรื่อง พร้อมตัวเลือกคำตอบ โดยคณะกรรมการจะนำมาประมวลเลือกคำถามในเช้าวันจันทร์ และลงมติเห็นชอบในเช้าวันพุธเพื่อส่งให้กับนิदाโพลดำเนินการต่อไป

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- คำตอบที่ ๑ และ ๒ ในคำถามข้อ ๑ คำว่า “ตัดสิทธิผู้สมัคร” เป็นคำที่รุนแรงเกินไป เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนน้อยกว่าคะแนนโหวตโนไม่มีความผิดจนถึงขั้นที่จะไปตัดสิทธิผู้นั้น โดยควรใช้คำที่มีความหมายอ่อนลงกว่านี้

- ควรเชิญผู้จัดทำโพลมาอธิบายขั้นตอนการทำโพลให้คณะกรรมการทราบ เพื่อให้คณะกรรมการสามารถอธิบายต่อสื่อมวลชนและประชาชนได้ถูกต้อง

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการสามารถอธิบายต่อสื่อมวลชนและประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำโพลว่า การจัดทำโพลเป็นกระบวนการและขั้นตอนของนิदाโพลหากมีข้อสงสัยให้สอบถามนิदाโพล เพราะคณะกรรมการเพียงแต่ฝากคำถามบางคำถามไปให้นิदाโพลจัดทำแบบสอบถามเท่านั้น ส่วนกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำโพลเป็นเรื่องของนิदाโพล นอกจากนี้ ประธานกรรมการได้ขอแก้ไขคำถามในแบบสอบถาม ดังนี้

ข้อ ๑ คำตอบที่ ๑ จากเดิม “ตัดสิทธิผู้สมัครที่ได้คะแนนน้อยกว่าคะแนนโหวตโนในการเลือกตั้งครั้งนั้นไปเลย” แต่ให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครคนใหม่แทน” ควรแก้ไขเป็น “ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนน

น้อยกว่าคะแนนโหวตโนไม่ควรลงรับสมัครเลือกตั้งในครั้งนั้น โดยให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครคนใหม่แทน” คำตอบที่ ๒ จากเดิม “ตัดสิทธิผู้สมัครที่ได้คะแนนน้อยกว่าคะแนนโหวตโน ในการเลือกตั้งครั้งนั้นไปเลย และไม่อนุญาตให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครคนใหม่แทน” ควรแก้ไขเป็น “ควรยอมให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนน้อยกว่าคะแนนโหวตโนลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้นได้” คำตอบที่ ๓ ให้ตัดออก ส่วนคำตอบที่ ๔ และ ๕ ให้คงเดิม

ข้อ ๒ คำตอบที่ ๑, ๒ และ ๔ คงเดิม ส่วนคำตอบที่ ๓ จากเดิม “ไม่มีการตัดสิทธิใด ๆ ทางการเมือง” ควรแก้ไขเป็น “ไม่ห้ามลงสมัครรับเลือกตั้ง”

ข้อ ๓ คำตอบที่ ๑, ๓ และ ๔ คงเดิม ส่วนคำตอบที่ ๒ จากเดิม “การตัดสิทธิทางการเมืองควรมีผลหลังการเลือกตั้งครั้งหน้า” ควรแก้ไขเป็น “การตัดสิทธิทางการเมืองควรมีผลหลังจากรัฐธรรมนูญประกาศบังคับใช้”

ข้อ ๔ คำตอบที่ ๑, ๒, ๕ และ ๖ คงเดิม โดยคำตอบที่ ๓ จากเดิม “ตัดสิทธิเฉพาะการสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้น” ควรแก้ไขเป็น “ไม่ห้ามลงสมัครรับเลือกตั้ง” และตัดคำตอบที่ ๔

- มีการรวมการแสดงความเห็นว่า ควรจะนำคำถามข้อ ๑ มาไว้เป็นคำถามข้อ ๕ เพราะประเด็นหลักอยู่ที่คำถามข้อ ๒ – ข้อ ๕

- ประชาชนทั่วไปอาจไม่เข้าใจคำว่า “โหวตโน” ในคำถามข้อ ๑ เพราะคำนี้ไม่ใช่ความรู้ทั่วไป (common knowledge) ดังนั้น การใช้คำนี้อาจทำให้ประชาชนเกิดความสับสนได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า การใช้คำว่า “โหวตโน” ในคำถามข้อ ๑ หมายความว่า หากผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงข้างมากแต่คะแนนน้อยกว่าโหวตโน จะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้น สอบตกทั้งหมด และต้องมีการเลือกตั้งใหม่ในเขตนั้น ซึ่งพรรคการเมืองจะต้องพิจารณาว่า ควรจะส่งผู้สมัครคนเดิมลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้นอีกหรือไม่ หรือควรส่งผู้สมัครคนใหม่แทน

- มีการรวมการแสดงความเห็นว่า ควรใช้คำว่า “ไม่ประสงค์ลงคะแนน” แทนคำว่า “โหวตโน” เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนระหว่างคำว่า “โหวตโน” และ “โนโหวต”

ประธานกรรมการเสนอให้ใช้คำว่า “ไม่เลือกใคร” โดยอาจต้องนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

- มีการรวมการแสดงความเห็นว่า การไม่เลือกแบ่งเป็น ๒ แบบ คือ ๑) การไม่ไปเลือกตั้ง (abstention to vote) หรือ no vote และ ๒) การไม่ประสงค์ลงคะแนน (abstention vote) หรือ vote no หรือ การพิจารณาไม่เลือกใคร

ประธานกรรมการกล่าวว่า จากการทำโพลเรื่องการเลือกตั้งควรเป็นสิทธิหรือหน้าที่ สามารถหาข้อยุติได้หรือไม่

- มีการรวมการแสดงความเห็นว่า การเลือกตั้งควรเป็นสิทธิ ถ้าบังคับให้เป็นหน้าที่จะไม่สะท้อนให้เห็นพัฒนาการทางการเมืองที่เหมาะสม

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากจะกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นสิทธิ ก็ให้อธิบายกับประชาชนว่า ควรเป็นสิทธิ แต่หากเห็นควรเป็นหน้าที่ ก็อธิบายกับประชาชนว่า ได้กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่มาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ แล้ว โดยไม่มีเหตุผลที่จะเปลี่ยนแปลง

- มีการรวมการแสดงความเห็นว่า ได้มีการกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่มาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ๒๕๓๔ จนถึงรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ จึงควรคงไว้ตามเดิม

- การเลือกตั้งควรเป็นหน้าที่เพราะจะเป็นพื้นฐานให้ประชาชนสำนึกในหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง

- การเลือกตั้งควรเป็นสิทธิ เพราะผู้ที่ไม่ไปเลือกตั้งจะถูกตัดสิทธิต่าง ๆ โดยที่ไม่มีการลงโทษ อย่างไรก็ตาม ควรจะมีการลงโทษจากการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น การตัดสิทธิในการได้รับการลดหย่อนภาษี เป็นต้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า การเลือกตั้งนั้นควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชน เนื่องจากมีการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ส่วนมาตรการในการลงโทษผู้ที่ไม่ไปเลือกตั้งนั้น ควรนำไปกำหนดรายละเอียดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน ส่วนมาตรการในการลงโทษผู้ที่ไม่ไปเลือกตั้งนั้นให้นำไปกำหนดรายละเอียดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

จากนั้น นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ได้นำเสนอแบบสำรวจความคิดเห็น เรื่อง “การตัดสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้ง” ซึ่งได้มีการแก้ไขตามความเห็นของที่ประชุม เพื่อให้ที่ประชุมพิจารณา

- มีกรรมการสอบถามว่า การทุจริตการเลือกตั้ง รวมถึงการทุจริตการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นด้วยหรือไม่ และการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นนั้นจะมีการห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงน้อยกว่าคะแนนไม่ประสงค์ลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งถัดไปไม่ได้มาใช้บังคับด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า โดยหลักการแล้วการทุจริตการเลือกตั้งนั้นจะรวมถึงการทุจริตการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นด้วย ส่วนการห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงน้อยกว่าคะแนนไม่ประสงค์ลงคะแนนลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งถัดไปนั้น อาจนำมาใช้บังคับในการเลือกตั้งท้องถิ่นไม่ได้ เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมีจำนวนน้อย ปัจจุบันมีการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้สามารถดำเนินการสอบสวนและลงโทษสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นที่กระทำการทุจริตได้ แม้ว่าในขณะสอบสวนหรือลงโทษจะไม่ได้ดำรงตำแหน่งอยู่ก็ตาม ร่างรัฐธรรมนูญในหมวดว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นไว้ด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า แบบสอบถามความคิดเห็นในคำถามข้อ ๔ คำตอบที่ ๑ มีผลย้อนหลังทันที และ คำตอบที่ ๒ มีผลหลังจากรัฐธรรมนูญใหม่มีผลใช้บังคับ มีความหมายที่ใกล้เคียงกันอาจทำให้เกิดความสับสน จึงควรปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในคำถามข้อ ๔ คำตอบที่ ๑ หมายถึง บุคคลที่เคยกระทำการทุจริตการเลือกตั้งก่อนรัฐธรรมนูญนี้จะมีผลใช้บังคับจะถูกตัดสิทธิด้วย ส่วนคำตอบที่ ๒ หมายถึง บุคคลที่จะถูกตัดสิทธินั้นจะต้องกระทำการทุจริตการเลือกตั้งหลังจากรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ เพื่อความเหมาะสมจึงเสนอให้แก้ไข เป็นดังนี้ “คำตอบที่ ๑ ผู้ที่เคยถูกตัดสินว่าทุจริตการเลือกตั้งจะถูกห้ามลงสมัคร คำตอบที่ ๒ เฉพาะผู้ที่ถูกตัดสินว่าทุจริตการเลือกตั้งหลังจากรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับแล้วจึงจะถูกตัดสิทธิ”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า คำถามข้อ ๑ และ ข้อ ๓ มีลักษณะคล้ายกัน แต่เหตุใดคำตอบจึงไม่เหมือนกัน

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ชี้แจงว่า คำถามข้อ ๑ พิมพ์คำตอบที่ ๕ ตกหล่น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในแบบสอบถามความคิดเห็นควรแก้ไขคำว่า “โดนตัดสิทธิ” เป็น “ถูกตัดสิทธิ” เพื่อความเหมาะสม

- แบบสอบถามความคิดเห็นในคำถามข้อ ๒ คำตอบที่ ๑ และ ๒ อาจทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน จึงควรแก้ไขให้เหมาะสม

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขคำตอบที่ ๑ และ ๒ ของคำถามข้อ ๒ เช่นเดียวกับคำตอบที่ ๑ และ ๒ ของคำถามข้อ ๔ ดังนี้ “คำตอบที่ ๑ ผู้ที่เคยถูกตัดสินว่าทุจริตต่อหน้าที่จะถูกห้ามลงสมัคร คำตอบที่ ๒ เฉพาะผู้ที่ถูกตัดสินว่าทุจริตต่อหน้าที่หลังจากรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับแล้วจึงจะถูกตัดสิทธิ”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า แบบสอบถามความคิดเห็นในหลายส่วนใช้ภาษาพูด ควรปรับเปลี่ยนให้เป็นภาษาเขียน เช่น คำว่า “เมื่อไร”

ประธานกรรมการกล่าวว่า การใช้ภาษาพูดอาจใช้ในการสื่อสารกับผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย เมื่อแก้ไขแบบสอบถามความคิดเห็นเสร็จแล้วขอให้คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนส่งให้กับนิด้าโพลเพื่อดำเนินการต่อไป

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดให้ระบุเลขบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม และอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ประธานกรรมการกล่าวว่า การสำรวจความคิดเห็นควรให้เป็นไปตามรูปแบบที่นิด้าโพลเคยดำเนินการ การกำหนดให้ระบุเลขบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ตอบแบบสอบถาม อาจมีไว้เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีตัวตนจริงเท่านั้น

จากนั้น ที่ประชุมได้พิจารณาร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญต่อจากการประชุมครั้งที่ผ่านมาสรุปลงสาระสำคัญ ได้ดังนี้

มาตรา ๕๙

“มาตรา ๕๙ รัฐพึงต้องอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน และศาสนาอื่น

ในการคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาในทุกกรณี”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า มีพระสงฆ์และฆราวาสกลุ่มหนึ่งเสนอให้กำหนดว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไว้ในรัฐธรรมนูญ และควรให้ฆราวาสมีส่วนร่วมในการคุ้มครองและปกป้องพระพุทธศาสนาด้วย จึงได้ชี้แจงต่อพระสงฆ์และฆราวาสกลุ่มดังกล่าวว่า ที่ประชุมจะพิจารณาหลักและมาตรการในการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา ซึ่งจะเหมาะสมกว่าการกำหนดให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองและปกป้องพระพุทธศาสนาของฆราวาสนั้น ปัจจุบันมีการเสนอกฎหมายเพื่อตั้งองค์กรในการคุ้มครองพระพุทธศาสนาแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องนำมากำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๙ รัฐพึงต้องอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน และศาสนาอื่น

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในมาตรานี้ควรกำหนดไว้เพื่อเป็นกรอบให้รัฐดำเนินการที่เกี่ยวข้องในด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการสร้างนวัตกรรม

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ความในมาตรานี้เป็นเรื่องที่รัฐพึงดำเนินการอยู่แล้วไม่ว่าจะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ในกรณีที่ไม่มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ อาจเป็นการกระตุ้นให้พรรคการเมืองนำไปกำหนดเป็นนโยบายก็ได้ โดยความในมาตรานี้ส่วนแรกเป็นเรื่องการวิจัยและพัฒนา และส่วนที่สองเป็นเรื่องการสร้างนวัตกรรม

ประธานกรรมการสอบถามว่า การวิจัยและพัฒนา รวมถึงการสร้างนวัตกรรมด้วยหรือไม่ นวัตกรรมนั้นเกิดขึ้นจากการวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรมน่าจะรวมอยู่ในการวิจัยและพัฒนาอยู่แล้ว และทำอย่างไรจึงจะให้การวิจัยและการพัฒนาถูกนำไปใช้

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า บางกรณีการวิจัยและการพัฒนา อาจไม่ก่อให้เกิดนวัตกรรม

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การเกิดขึ้นของนวัตกรรมจะนำไปสู่การปฏิบัติ
- งานวิจัยมีหลายประเภท ซึ่งบางประเภทอาจไม่ได้นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมก็ได้ เช่น การวิจัยเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ ความในมาตรานี้ควรกำหนดเรื่องวิทยาศาสตร์ด้วยหรือไม่ เนื่องจากวิทยาศาสตร์จะทำให้เกิดนวัตกรรม

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องวิทยาศาสตร์นั้นรวมอยู่ในคำว่า “ศิลปะวิทยาการ” ส่วนความคิดและสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ล้วนแล้วแต่เป็นนวัตกรรมทั้งสิ้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดให้องค์กรหรือหน่วยงานใดนำความในมาตรานี้ไปดำเนินการโดยเฉพาะมีความเหมาะสมหรือไม่

- ความในมาตรานี้อาจกำหนดให้เห็นเชิงคุณค่าว่าทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น
- งานวิจัยในประเทศไทยมีจำนวนมาก แต่มีปัญหาเรื่องคุณภาพและการนำไปใช้
ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในมาตรานี้เป็นการส่งเสริมให้มีการสร้างนวัตกรรม โดยไม่เป็นการบังคับซึ่งน่าจะครอบคลุมและเหมาะสมแล้ว

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า องค์กรทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) อธิบายว่า การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการวิจัยและพัฒนาทำให้เกิดสามสิ่ง คือ ความรู้ (knowledge) พัฒนาการ (development) และนวัตกรรม (innovation)

- เสนอให้เพิ่มเติมคำว่า “เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของประเทศ” ในส่วนท้ายของมาตรานี้

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้ “รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ศิลปะวิทยาการ แขนงต่าง ๆ และพึงส่งเสริมให้มีทรัพยากรเกิดความรู้ พัฒนาการและนวัตกรรมในทุกภาคส่วน เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของประเทศ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๓ รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาศิลปวิทยาการ**แขนงต่าง ๆ และพึงส่งเสริมให้มีทั้ง**เกิดความรู้ พัฒนา**การและนวัตกรรมในทุกภาคส่วน** เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของประเทศ”

มาตรา ๖๔

“มาตรา ๖๔ รัฐพึงอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า ความในมาตรานี้ได้กำหนดไว้ในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐหรือไม่
นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ความในมาตรานี้ยังไม่ได้มีการกำหนดไว้ในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ
ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ความว่า “อันดีงาม” ในร่างมาตรา ๖๔ มีความหมายว่าอย่างไร และตีความได้หรือไม่ว่าต้องอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติทุกอย่าง เนื่องจากมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีบางอย่างซึ่งไม่อาจถือได้ว่าดีงามจึงไม่ควรอนุรักษ์หรือส่งเสริม

ประธานกรรมการชี้แจงว่า ความว่า “อันดีงาม” คือดีงามตามลักษณะของวิญญูชน ทั้งนี้ ผู้ที่จะตีความว่าดีงามหรือไม่คือรัฐ ซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการวิจารณ์ (criticize) ของประชาชนด้วย

- มีกรรมการสอบถามว่า เรื่องอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี ประชาชนมีสิทธิหรือไม่

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ได้บัญญัติให้สิทธิแก่ชุมชนและบุคคลไว้แล้วในร่างมาตรา ๔๓

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๖๔ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติแก้ไขเพิ่มเติมในการประชุมครั้งที่ ๑๘ วันศุกร์ ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๘

มาตรา ๖๕

“มาตรา ๖๕ รัฐ**พึง**จัดให้มีสาธารณูปโภค**ขั้นพื้นฐาน**ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ในการประชุมครั้งที่ผ่านมาที่ประชุมเห็นว่าความในมาตรานี้ควรนำไปกำหนดไว้ในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ

ประธานกรรมการเสนอให้ตัดร่างมาตรานี้ออกทั้งมาตรา และให้นำความในมาตรานี้ไปกำหนดไว้ในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ เป็น มาตรา ๕๑/๑ ดังนี้ “รัฐ**ต้อง**จัดหรือดำเนินการให้มี**สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน**”

ที่ประชุมแสดงความเห็นและสอบถาม ดังนี้

- หลักการพัฒนาย่างยั่งยืน หมายถึง การใช้ทรัพยากรโดยคำนึงถึงคนในอนาคตหรือมีความหมายที่กว้างกว่านั้น

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า หลักการพัฒนาย่างยั่งยืนนั้น จะกำหนดไว้เป็นกรอบในการพัฒนาของรัฐ เนื่องจากปัจจุบันการจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคนั้น รัฐไม่มีการวางแผนล่วงหน้า และไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงต้องกำหนดกรอบเป็นหลักการพัฒนาย่างยั่งยืนในความหมายกว้าง

- มีกรรมการสอบถามว่า คำว่า “สาธารณูปการ” กับ “สาธารณูปโภค” แตกต่างกันอย่างไร

- คำว่า “อย่างทั่วถึง” อาจทำให้รัฐดำเนินการจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพได้ และคำว่า “อย่างทั่วถึง” จะทำให้เกิดภาระต่อรัฐบาลมากเกินไปหรือไม่

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า “สาธารณูปการ” เป็นคำนาม มีสองความหมาย คือ ๑. กิจกรรมเกี่ยวกับการสงเคราะห์บุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ (public assistance) เช่น คนชรา คนพิการ และเด็กกำพร้า เป็นต้น และ ๒. การก่อสร้างและบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมทางศาสนา เช่น งานด้านสาธารณูปการ เป็นต้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า คำว่า “อย่างทั่วถึง” เป็นหลักประกันให้รัฐจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานทุกจังหวัดอย่างทั่วถึง แต่จะดำเนินการได้ทั่วถึงเมื่อใดเป็นเรื่องนโยบาย และงบประมาณของรัฐ

- มีกรรมการสอบถามว่า คำว่า “บริการสาธารณะ” กับ คำว่า “สาธารณูปโภค” แตกต่างกันอย่างไร

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า คำว่า “สาธารณูปโภค” คือ public utility ส่วนคำว่า “บริการสาธารณะ” คือ public service

ประธานกรรมการกล่าวว่า บริการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น ต้องกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐ ส่วนบริการสาธารณะอาจกำหนดไว้ในหมวดว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เนื่องจากบริการสาธารณะมีความหลากหลาย และไม่ชัดเจนว่ามีเรื่องใดบ้าง

มติที่ประชุม

๑. คณะกรรมการมีมติให้ร่างมาตรา ๖๕ ออกทั้งมาตรา

๒. คณะกรรมการมีมติให้เพิ่มเติมความเป็นร่างมาตรา ๕๑/๑ ดังนี้

“มาตรา ๕๑/๑ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาย่างยั่งยืน”

มาตรา ๔๙/๑

“มาตรา ๔๙/๑ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษาก่อนวัยเรียนสำหรับประชาชนชาวไทยอย่างทั่วถึง

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีวินัย และสามารถศึกษาได้ตามความถนัดของตน”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า จากการตรวจสอบพบว่า รัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่าน ๆ มาก่อนรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ จะใช้คำว่า “ไม่เก็บค่าเล่าเรียน” แต่รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ จะใช้คำว่า “ไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย”

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาภาคบังคับนั้นจะเป็นไปตามนโยบายของแต่ละรัฐบาล และเมื่อรัฐบาลก่อนหน้ากำหนดไว้อย่างไรรัฐบาลต่อมาก็จะดำเนินการตาม หากจะไม่มีกรเรียกเก็บค่าใช้จ่ายก็ควรกำหนดให้ชัดเจน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๙/๑ ซึ่งที่ประชุมเพิ่มเติมขึ้นใหม่ในการประชุมครั้งที่ ๑๕ วันอังคาร ที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๘ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๖

“มาตรา ๖๖ รัฐพึงคุ้มครอง บำรุงรักษา บริหารจัดการ และจัดให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรของชาติอย่างอื่น อย่างทั่วถึง และเป็นธรรมตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และหลักการกระจายอำนาจ”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ความในมาตรานี้บางส่วนได้กำหนดไว้ในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐแล้ว แต่ที่ประชุมครั้งที่ผ่านมามีข้อพิจารณาว่า หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และหลักการกระจายอำนาจ ควรนำไปกำหนดเพิ่มเติมในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ หรือกำหนดไว้ในมาตรานี้

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ความในมาตรานี้เป็นเรื่องการจัดสรรการใช้ประโยชน์ เช่น เรื่องคลื่นความถี่ เป็นต้น ส่วนความในมาตรา ๕๓ ในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ เป็นเรื่องการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในมาตรา ๕๓ กำหนดเรื่องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติไว้แล้ว หากจะกำหนดเรื่องการใช้ประโยชน์ไว้ในมาตรานี้ก็ควรกำหนดเฉพาะเรื่องคลื่นความถี่เท่านั้น เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยจะต้องกำหนดให้องค์กรที่มีหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสม มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับรัฐ และรายได้จากองค์กรดังกล่าวจะต้องเข้าสู่ระบบการเงินการคลังของรัฐ ตามปกติ รวมทั้งการดำเนินการจะต้องคำนึงถึงประชาชนเป็นสำคัญ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และหลักการกระจายอำนาจควรกำหนดไว้ในเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วย

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๕๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๓ รัฐต้องคุ้มครองและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และหลักการกระจายอำนาจด้วย

ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า”

มติที่ประชุม

๑. คณะกรรมการมีมติให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการไปพิจารณา ร่างมาตรา ๖๖ เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรคลื่นความถี่

๒. คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๓ รัฐต้องคุ้มครองและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และหลักการกระจายอำนาจด้วย

ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๖๘

“มาตรา ๖๘ รัฐพึงจัดให้เกษตรกรและผู้ใช้แรงงานได้รับความปลอดภัยในการทำงาน และได้รับสวัสดิการและรายได้ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ในการประชุมครั้งที่ผ่านมา ที่ประชุมมีมติให้รอการพิจารณาความในมาตรานี้ไว้ก่อน เนื่องจากมีข้อพิจารณาสามประการ คือ ควรขยายให้ครอบคลุมถึงผู้ประกอบการอาชีพอื่นด้วยหรือไม่ ควรแยกเกษตรกรกับแรงงานเป็นคนละมาตราหรือไม่ และควรเพิ่มรายละเอียดหรือไม่ เพราะเกษตรกรและแรงงานเป็นพื้นฐานของสังคมไทย

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- เกษตรกร และผู้ใช้งานเป็นอาชีพหลักของสังคม จึงอาจกำหนดให้แยกออกเป็นคนละมาตรา และควรเพิ่มรายละเอียดต่าง ๆ ให้ครอบคลุมเช่นเดียวกับที่เคยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา ๆ มา เช่น เรื่องการผลิต การตลาด หรือราคาสินค้าของเกษตรกร เรื่องการส่งเสริมให้มิ้งานทำ การคุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี การจัดระบบแรงงานสัมพันธ์ และระบบประกันสังคม ทั้งนี้ ในบางเรื่องที่มีการออกกฎหมายเป็นการเฉพาะแล้วก็อาจไม่ต้องกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญก็ได้ ส่วนเรื่องการออมนั้นอาจกำหนดให้มีการส่งเสริมในทุกกลุ่มอาชีพด้วย

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า หากบัญญัติให้รัฐต้องมีมาตรการให้เกษตรกรสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณภาพ และต้นทุนต่ำ เกษตรกรอาจมาเรียกร้องจากรัฐให้รัฐลดเรื่องต้นทุนในการผลิตได้

ต่อประเด็นดังกล่าว ที่ประชุมเห็นว่าในอดีตที่ผ่านมา ราคาสินค้าทางการเกษตรไม่สมดุลกับต้นทุนการผลิต ดังนั้น จึงต้องกำหนดให้มีสินค้าทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ผลผลิตสูง และมีต้นทุนต่ำเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกร ให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ในอาชีพเกษตรกร

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า คำว่า “ผลิตภัณฑ์” กับ คำว่า “ผลผลิต” นั้น อาจมีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ “ผลิตภัณฑ์” จะต้องมีการดำเนินการแปรรูปของสินค้าการเกษตรอีกขั้นตอนหนึ่ง

ซึ่งแตกต่างจาก คำว่า “ผลิตผล” ซึ่งหมายถึงตัวผลิตผลทางการเกษตรซึ่งไม่ได้มีการแปรรูป ดังนั้น เจตนารมณ์ของร่างมาตรานี้ จะให้ความหมายรวมไปถึงการให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการสินค้าทางการเกษตรหรือไม่

ต่อประเด็นดังกล่าว ที่ประชุมเห็นว่าตามร่างมาตรานี้มิใช่เป็นการส่งเสริมให้มีการแปรรูปสินค้าเกษตรแต่อย่างใด แต่ต้องทำให้เกษตรกรมีผลิตผลทางการเกษตรที่มีผลิตผลสูง ต้นทุนต่ำ ดังนั้น หากคำว่า “ผลิตภัณฑ์” อาจทำให้มีการตีความถึงการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร ที่ประชุมจึงเห็นควรให้ตัดคำว่า “ผลิตภัณฑ์” ออก และให้ใช้คำว่า “...ทำการเกษตรได้อย่างมีคุณภาพ...” แทน ประกอบกับเมื่อพิจารณามาตรา ๖๙ ของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๒ ได้บัญญัติว่า “รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการประกอบเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มพูนผลิตผลทั้งในทางปริมาณและคุณภาพ และพึงสนับสนุนการสหกรณ์เพื่อผลเช่นนั้นด้วย” ซึ่งเห็นได้ว่าใช้คำว่า “ผลิตผล”

- มีกรรมการเสนอให้เพิ่มความว่า “ได้อย่างเหมาะสม” ไว้ตอนท้ายของร่างมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผลิตผลทางการเกษตรล้นตลาด กล่าวคือ รัฐต้องมีมาตรการในการให้ความรู้กับเกษตรกรในเรื่องของกลไกการตลาดของผลิตผลทางการเกษตรด้วย

อนึ่ง ที่ประชุมเห็นว่า ภาคเกษตรกรและภาคผู้ใช้แรงงานมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ร่างมาตรา ๖๘ จึงเป็นการบัญญัติถึงเฉพาะเกษตรกรเท่านั้น จึงควรให้ตัดเนื้อความในส่วนของภาคผู้ใช้แรงงานออกเพื่อนำไปบัญญัติเป็นมาตราใหม่

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เหตุที่ไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อคุ้มครองอาชีพอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่ผู้ใช้แรงงาน เช่น หาบเร่แผงลอย หรือผู้ประกอบการธุรกิจรายย่อย เป็นต้น เนื่องจากผู้ประกอบการอาชีพดังกล่าวมีกฎหมายในลำดับรองควบคุมและให้สิทธิประโยชน์ไว้แล้ว

- การส่งเสริมในเรื่องการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงานนั้น มิได้หมายความว่า รัฐจะต้องเป็นผู้ออมเงินให้กับผู้ใช้แรงงานเสมอไป อาจมีวิธีการอย่างอื่นนอกจากกองทุนการออมก็อาจมีได้

- ควรมีการบัญญัติถึงการเพิ่มประสิทธิภาพของผู้ใช้แรงงานให้มีคุณภาพสูงขึ้นด้วยหรือไม่ ซึ่งที่ประชุมเห็นว่า หากบัญญัติเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ใช้แรงงานจะเป็นการจำกัดเสรีภาพในการทำงานของผู้ใช้แรงงาน

- เหตุที่ไม่ได้บัญญัติให้เกษตรกรต้องมีการส่งเสริมการออม เนื่องจากเป็นการประกอบกิจการของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้ใช้แรงงานซึ่งมีการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดการทำงานเอาไว้ ดังนั้น จึงต้องส่งเสริมเรื่องการออมของผู้ใช้แรงงานไว้

- การออมเพื่อการดำรงชีพนั้นปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำหรับผู้ใช้แรงงานที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์จากกองทุนประกันสังคม หรือไม่ได้เป็นข้าราชการ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ใดๆ จากรัฐเลย

ทั้งนี้ ที่ประชุมเห็นควรให้นำหลักการของร่างมาตรา ๖๘ ในประเด็นของผู้ใช้แรงงานมาบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๖๘/๑

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๘ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการให้เกษตรกรทำการเกษตรได้อย่างมีคุณภาพ ได้ผลผลิตสูง และมีต้นทุนต่ำที่สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างเหมาะสมและผู้ใช้แรงงานได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมในอัตราที่ควร และได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน”

๒. เพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๖๘/๑ ดังนี้

“มาตรา ๖๘/๑ รัฐพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยในการทำงาน และได้รับสวัสดิการและรายได้ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน”

มาตรา ๖๙

“มาตรา ๖๙ รัฐพึงจัดโครงสร้างระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดตัดตอนทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- หากบัญญัติว่ารัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชน นั้น ซึ่งคำว่า “ระบบเศรษฐกิจ” นั้น มีความหมายถึงระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม และสังคมนิยม ซึ่งหากบัญญัติถ้อยคำดังกล่าวอาจเป็นการบัญญัติที่เป็นการกำหนดว่า ระบบเศรษฐกิจในสังคมไทยอาจจะไม่อยู่ในระบบเสรีนิยมอีกต่อไป

- เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ มาตรา ๘๔ (๑) เรื่อง รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยเนื้อความว่า “(๑) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค” ซึ่งที่ประชุมเห็นควรให้นำหลักการของมาตรา ๘๔ (๑) มาบัญญัติรวมไว้ในร่างมาตรา ๖๙ ในเรื่องการขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจ โดยห้ามรัฐทำธุรกิจ และออกกฎหมายจำกัดสิทธิทางการค้ามารวมไว้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๖๙ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติแก้ไขเพิ่มเติมในการประชุมครั้งที่ ๑๘ วันศุกร์ ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๘

มาตรา ๖๙/๑

“มาตรา ๖๙/๑ รัฐพึงส่งเสริมให้ผู้บริโภครวมกลุ่มกันเพื่อปกป้องสิทธิของตน”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมได้นำเอาหลักการเรื่องสิทธิ กล่าวคือ รัฐกำหนดให้เป็นสิทธิในการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ ตามร่างมาตรา ๕๔ ดังนั้น จึงเห็นควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อปกป้องสิทธิของตนด้วย จึงเห็นควรให้เพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๖๙/๑

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๖๙/๑ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบในการประชุมครั้งที่ ๑๘ วันศุกร์ ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๘

มาตรา ๗๐

“มาตรา ๗๐ ในการจัดทำนโยบายสาธารณะที่กระทบต่อสถานะการเงินการคลังของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ รัฐพึงเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ เงินที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการ ประเมินความคุ้มค่า ผลผลิต ผลลัพธ์ และการบริหารความเสี่ยงของนโยบายสาธารณะนั้นต่อประชาชน เป็นการทั่วไป และต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของรัฐด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นควรให้ตัดร่างมาตรา ๗๐ ออก เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากร่างมาตรา ๕๕ ได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้แล้วในเรื่องการรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐ ประกอบกับเรื่องการเปิดเผยข้อมูลของรัฐ ได้กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๕๓/๑ ซึ่งที่ประชุมเพิ่มขึ้นใหม่ และร่างมาตรา ๗๔ แล้ว ดังนั้น จึงเห็นควรให้ตัดร่างมาตรา ๗๐ ออกทั้งมาตรา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติตัดร่างมาตรา ๗๐ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๗๑

“มาตรา ๗๑ รัฐพึงส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดให้มีสาธารณูปโภคและการจัดทำบริการสาธารณะตามความเหมาะสม”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นควรให้ตัดร่างมาตรา ๗๑ ออกทั้งมาตรา เนื่องจากได้มีการบัญญัติไว้ในหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐแล้ว จึงไม่ต้องมาบัญญัติไว้ในแนวนโยบายอีก

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติตัดร่างมาตรา ๗๑ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๗๒

“มาตรา ๗๒ รัฐพึงพัฒนาระบบบริการราชการแผ่นดินและงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ขจัดความเหลื่อมล้ำ และต้องพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะสูง และมีคุณธรรมและจริยธรรม”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับคำว่า “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” โดยเห็นว่า ควรใช้คำว่า “หลักธรรมาภิบาล” น่าจะมีความเหมาะสมมากกว่า ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาในประเด็นดังกล่าวแล้วเห็นว่า เหตุที่ใช้คำว่า “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” เนื่องจากการนำเอาถ้อยคำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติไว้

- ควรเพิ่มความว่า “...ให้มีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว...” ไว้ในร่างมาตรา ๗๒ และให้ตัดความว่า “...ขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ขจัดความเหลื่อมล้ำ และต้องพัฒนาบุคคลากรภาครัฐให้มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะสูง และมีคุณธรรมและจริยธรรม...” ออก

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้ “มาตรา ๗๒ รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ครอบคลุมทั้งการบริการประชาชน ให้มีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่ขจัดความทุกข์ยากและอุปสรรค มิชอบ ขจัดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะสูง และมีค่านิยมอันดีงาม”

- มีกรรมการสอบถามว่า ควรเพิ่มความว่า “ตรวจสอบได้” หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการตรวจสอบได้อยู่ในหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

- มีกรรมการสอบถามว่า ความว่า “ประสิทธิภาพ” หมายถึง “ความสะดวก และรวดเร็ว” ด้วยหรือไม่ เพราะหากมีความสะดวก และรวดเร็ว ถือได้ว่ามีประสิทธิภาพ

ประธานกรรมการกล่าวว่า “ประสิทธิภาพ” หมายถึง ประสิทธิภาพของงาน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๒ รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินและงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปรวม
ตลอดทั้งการบริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ ตามหลักการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดี ขจัดความทุจริตและประพฤติมิชอบ ขจัดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมพัฒนาบุคคล
ภาคีรัฐให้มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะสูง และมีความซื่อสัตย์สุจริต”

มาตรา ๗๓

“มาตรา ๗๓ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และกฎหมายนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ไม่สร้างต้นทุนหรือภาระที่ไม่จำเป็นแก่ประชาชนและงบประมาณแผ่นดิน ขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ขจัดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสอดคล้องกับคำมั่น หรือพันธกรณี ระหว่างประเทศที่ผูกพันราชอาณาจักรไทย และพึงจัดให้มีการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดให้ “กฎหมายนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน” หมายความว่า ในการตรากฎหมายจะต้องสอบถามความต้องการประชาชนเสียก่อน ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถตรากฎหมายได้ ควรตัดความดังกล่าวออก

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรพิจารณาปรับปรุงกฎหมายบางฉบับที่ล้าสมัยหรือใช้มานานแล้ว

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรานี้มีความประสงค์ไม่ให้รัฐออกกฎหมายมากเกินไป โดยการออกกฎหมายควรคำนึงถึงภาระของประชาชนด้วย เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้ “มาตรา ๗๓ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และ**กฎหมายนั้นต้องสอดคล้องกับค่านิยมที่ควรส่งเสริมของประชาชน ไม่ส่อเสียดหน่วงเหนี่ยวหรือส่อเสียดเป็นเหตุดำเนินการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่**

สอดคล้องกับสภาพการณ์โดยเร็วเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชนและชนปวงชนแผ่นดิน ขัตติยราชบุตร
และประพาศิตวิชัย ขัตติยราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน และเสนาบดีราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน
และชนปวงชนแผ่นดินในราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน และชนปวงชนแผ่นดิน หรือพันธุราชบุตร ราชบุตรประเทศ
 ที่ผู้พันราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน และผู้พันราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน หรือผู้พันราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า ความว่า “ไม่สร้างต้นทุนหรือภาระที่ไม่จำเป็นแก่ประชาชน” เป็น
 ถ้อยคำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อาจทำให้เกิดปัญหาในอนาคต

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากมีปัญหาเกิดขึ้นให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการ
 วินิจฉัย โดยร่างมาตรานี้มีจุดประสงค์ว่าเมื่อรัฐทราบว่าการกฎหมายใดที่บังคับการไม่ได้แล้วก็ควรมีการแก้ไข
 เพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายนั้น

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า ควรกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติและการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย
 ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็น

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการบังคับใช้กฎหมายเป็นหน้าที่ของรัฐไม่ควรนำมาเขียนไว้ใน
 หมวดว่าด้วยนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ
 โดยร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการเขียนเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในหลายมาตรา เห็นควรกำหนด
 เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นภาพรวมอย่างกว้างเป็นหนึ่งมาตรา

ประธานกรรมการกล่าวว่า บางเรื่องที่ต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ต้องเขียนไว้ เช่น
 นโยบายสาธารณะ หรือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม อาจนำเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
 แต่ละมาตรามารวมไว้ด้วยกันได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๓ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และกฎหมายนั้นต้องสอดคล้องกับตัวบท
ตัวบทของพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่
หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์โดยเร็วเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชนและชน
แผ่นดิน ขัตติยราชบุตรและประพาศิตวิชัย ขัตติยราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน และเสนาบดีราชบุตรและชน
ปวงชนแผ่นดินในราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน และชนปวงชนแผ่นดิน หรือพันธุราชบุตร ราชบุตรประเทศ
 ที่ผู้พันราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน และผู้พันราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน หรือผู้พันราชบุตรและชนปวงชนแผ่นดิน

มาตรา ๗๔

“มาตรา ๗๔ รัฐพึงเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำและ
 การดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายสาธารณะ และข้อมูลข่าวสารสาธารณะอย่างอื่นต่อประชาชนและพึง
 จัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวโดยสะดวก เว้นแต่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐและข้อมูลอื่น
 ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน สามารถเปิดเผยได้ทั้งหมดหรือไม่

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า มีข้อยกเว้นในตอนท้ายว่า “เว้นแต่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐและข้อมูลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประธานกรรมการกล่าวว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการมีการยกเว้นข้อมูลที่เป็นความลับของทางราชการหรือไม่ และเสนอให้เพิ่มความว่า “ที่ไม่ใช่เป็นความลับของทางราชการ” เพื่อเป็นข้อยกเว้น

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า มาตรา ๑๕ ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดว่า “ข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

(๑) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(๒) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

(๓) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

(๔) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

(๕) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

(๖) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

(๗) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา”

ซึ่งเอกสารที่เป็นความลับของทางราชการอยู่ใน (๖) คือข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เสนอให้ใช้คำว่า “ข้อมูลที่เป็นชั้นความลับของทางราชการ” เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติราชการ

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้ “มาตรา ๗๔ รัฐพึงเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ขบถราชการบริหารราชการแผ่นดิน ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำและการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายสาธารณะ และข้อมูลข่าวสารสาธารณะอย่างอื่น และข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินต่อประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และพึงจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวโดยสะดวก เว้นแต่เป็นข้อมูลข่าวสารที่ขบถราชการบริหารราชการแผ่นดินและข้อมูลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” โดยการจะเปิดเผยได้หรือไม่ได้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

- มีกรรมการสอบถามว่า เรื่อง Single Gateway รัฐสามารถทำได้หรือไม่
ประธานกรรมการชี้แจงว่า Single Gateway เป็นเรื่องที่รัฐไม่สามารถทำได้ ซึ่งได้มีการกำหนดไว้แล้วในเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ทุกประเทศมีความลับของชาติ (national secret) ควรมีความคุ้มครองให้ไม่ต้องเปิดเผยความลับของชาติเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ การใช้เพียงกฎหมายที่มีอยู่ เช่น กฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการ อาจไม่เพียงพอ

- กรณีที่ต่างชาตินำเอาความลับเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของไทยไปเผยแพร่ นั้น เป็นความผิดที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรทำให้ไม่สามารถเอาผิดได้ ดังนั้น ควรกำหนดว่าหากต่างชาตินำความลับของทางราชการไทยไปเปิดเผยจะมีความผิดเหมือนกระทำความผิดในราชอาณาจักร

ประธานกรรมการเสนอให้เพิ่มความว่า “มิใช่ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ” เพื่อเป็นการป้องกันอีกชั้นหนึ่ง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๔ รัฐพึงเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดิน ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำและการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายสาธารณะ และข้อมูลข่าวสารสาธารณะอย่างอื่น และข้อมูลข่าวสารราชการอื่นเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่มีข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐต่อประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และพึงจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวโดยสะดวก เว้นแต่เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวงราชการลับของรัฐและข้อมูลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๗๕

“มาตรา ๗๕ รัฐพึงให้ความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ผู้ไม่มีสัญชาติไทยซึ่งเข้ามาหรืออาศัยอยู่ในราชอาณาจักรตามหลักสิทธิมนุษยชน หรือค่านิยมหรือพันธกรณีระหว่างประเทศที่ผูกพันราชอาณาจักรไทย”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้เป็นการรองรับพันธกรณีระหว่างประเทศที่ผูกพันราชอาณาจักรไทย แต่สามารถตัดออกได้เพราะอาจก่อให้เกิดข้อเรียกร้องในอนาคต

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ผู้ไม่มีสัญชาติไทยซึ่งเข้ามาหรืออาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไม่ควรเป็นหน้าที่ของรัฐ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติตัดร่างมาตรา ๗๕ ออกทั้งมาตรา

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ นายอมร วาณิชวิวัฒน์ โฆษกกรรมการ ขอความร่วมมือกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในการเข้าร่วมรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย NBT เพื่อประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญ และความคืบหน้าในการร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ฝ่ายเลขาธิการคณะกรรมการจะประสานงานกับกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำตารางเวลาการร่วมรายการให้แก่กรรมการแต่ละท่าน

ที่ประชุมรับทราบ

๔.๒ ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันอังคาร ที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๕๐ นาฬิกา

นางสาววรินทร์พร ปณิธานธรรม

วิทยาการชำนาญการ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ

วิทยาการปฏิบัติการ

นายเผ่าพันธุ์ นวลสง

นิติกรชำนาญการ

นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร

วิทยาการชำนาญการพิเศษ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์